

Halász Tamás ÉLŐ MODELL NYOMÁN beszélgetés Bozsik Yvette-tel

Mennyire hatott rád Bronislava Nijinska Menyegző (Les Noces) című 1923-ban készült koreográfiája, amikor a saját verziódat elkészítetted Stravinsky zeneművére?

• Nijinska alkotása téma volt a Magyar Táncművészeti Főiskola koreográfus tanszékén, amelyet most már én vezetek: ott megmutattam az előadást a hallgatóknak, de akkor még nem tudtam, hogy Menyegzőt fogok csinálni. Számomra ez egy alpmű. Amikor nekifogok egy ilyen munkának, mindig megnézek pár verziót előzetesen - pont azért, hogy nehogyan csináljak. Az én munkám több pontján található utalás Nijinskáéra, amely természetes, hogy önkéntelenül is hatott rám, de ez, az én Menyegzőm egy szuverén mű, egy percig sem fogtam fel, mondjuk hommage-nak. Pina Bausch is hat rám például, ha akarom, ha nem. Az ember ugyanis nem tud újat csinálni, csak ismételni mindazt, amit már felfedeztek előtte. Amit ő maga hozzá tehet bármihez, az a személyes töltet. A Menyegző egy úgynevezett elvonatkoztatott mű, de abban is benne van a saját életem, a gondolataim a párcapcsolatokról. De nekem minden egyes munkám önéletrajzi. A legutóbbi bemutatóm, a Lány, kertben felvállaltan az - ennyi különbözőt meg a többitől.

Hol a helye a munkásságodban a Menyegzőnek? És hol a helye az Operaháznak, ahol a Magyar Nemzeti Balett bemutatta a művet?

• Amikor megkaptam a felkérést erre a munkára, még épp nem töltöttem be a negyvenet. Koreografáltam korábban már a Párizsi Operában. Úgy éreztem, hogy a kellő időben jött ez a lehetőség. És ez is egy lehetséges út számomra a sok közül. Igyekeztem nagyon komolyan felkészülni, és persze, hogy nagyon nehéz volt. Nem vagyok hozzászokva az operai próbarendhez.

Ez mit jelent?

• A társulattal általában négy-ötórás próbákat tartunk. Itt ötven-hatvan-hetven percek voltak erre. Kezdetben tele voltak előítélettel velem szemben azok, akikkel együtt kellett dolgoznom. Ez teljesen normális, hiszen személyesen nem ismertek addig. A munka során az volt a legfontosabb célommal, hogy befogadjanak, s ez meg is történt - amennyire egy ilyen helyen ez megtörténhet.

Saját táncosom, Gombai Szabolcs mellett Végh Krisztina, volt évfolyamtársam lett az asszisztensem, s ő sokat segített ennek a helyzetnek a feloldásában is. Amikor aztán levették, hogy én nem megkötni akarom őket, hanem pont felszabadítani, akkor olyan fokú lett a felszabadultság, hogy azon kellett gondolkodnom: vajon hogyan fogom őket fegyelmezni? Az idő szűkössége miatt nem hibázhattam, hiszen gyakorlatilag nem volt lehetőségem korrigálni. Mindezek is indokolták, hogy nagyon szigorú térformák létrehozására törekedtem.

Mennyire ügyeltél a szövegre?

• Olyannyira, hogy eredetileg szerettem volna kivetíteni - mint az operáknál szokás -, de erre végül nem volt mód. A mű szövegét annyira fontosnak tartom, hogy számos részletben voltaképp azt koreografáltam meg.

A Menyegzőt és a Budapesti Tavasz Fesztivál felkérésére létrejött Lélektáncot párhuzamosan próbáltad...

• Miközben az utóbbit csináltam, egy olyan közeggel találkoztam, amelynek a tagjai az első pillanattól iszonyúan nyitottak voltak. Az operaházi táncosokat szinte fel kellett szabadítanom, a másik csoportot, a mozgássérülteket pedig készen, vagyis szabadnak, nyitottan, bátoran kaptam, miközben a testük nem tud úgy mozogni, ahogy azt akarnák. Nagyon érdekes volt két, ennyire különböző közegben, munkában egyszerre benne lenni.

Egy hatalmas tér után egy nagyon kicsibe készülsz.

• Lukács Andor felkért a közelmúltban, hogy készítsünk egy előadást Keresztes Tamással és Vati Tamással hármásban a Sanyi és Aranka Színházba. Ez egy intim, laboratóriumi játéktér. Volt azonban egy másik felkérésem is, aminek nem örülhettem sokáig: Kovalik Balázs kért fel a Purcell-féle Szentivánéji álom megrendezésére az Operában, ebből viszont, költségvetési okokból nem lett semmi. Mindkét megkeresést egyforma örömmel fogadtam.

Legfrissebb bemutatód, a Lány, kertben önéletrajzi tárgyú. Ilyen fiatalon efféle darabba belevágni, melyben szinte csupa élő alakot - akik ráadásul a saját családtagjaid, kollégáid - vonultatsz fel, meglehetősen rázós vállalkozásnak gondolható. Hogy fogtatok bele?

• A munkát egy úgynevezett családállítással kezdtük a Hellinger-módszer szerint, egy pszichológus irányításával. Nagy sírások voltak, ölelések, mély emberi drámák buktak elő mindannyiunktól. Ebben az előzetesen már kiválasztott szereplők vettek részt. A szüleim néha bejöttek a próbára, felbukkant a keresztpám, a balettmeister Mozsonyi Albert is - aki miatt táncos lettem -, s persze valamennyien látták a kész előadást is. Ez természetesen azért volt izgalmas, mert egy színésznek szinte soha nincs lehetősége élő személyekről megmintázni a szerepét. Megirt, kitalált alakok

helyett egyszer csak hús-vér emberekkel találkozhattak.

A családod nem először került, hogy úgy fogalmazzak, közeli, interaktív kapcsolatba a művészetteddel...

• Arra a másik alkalomra a Szkéné Színházban került sor. Az Eleven teret mutattuk be, a Természetes Vészek előadását, melynek teljes terjedelmében egy üvegdobozba zárva játszottam. A szüleim amúgy sem voltak kibékülve, hogy én miket csinálok Árvai Gyurival, miért öregítem magam. Apukám óriási botrányt csinált a színházban, ki akart szabadítani a dobozból, úgy kellett őt kivinni a térből. Ez a történet is megjelenik az előadásban. Voltaképp nincs benne semmi olyan, ami ne történt volna meg. Sőt, ezeknél még sokkal súlyosabb esetek is voltak, amiket majd egy második részben mesélek el (nevet).

Tényleg készülsz a folytatásra?

• Soha ennyire fáradt még nem voltam, mint a bemutató után, de rájöttem, hogy ez egy hatalmas gyógyulás, igazi terápia. Rég éreztem ilyen jól magam. Az élet mindig fontosabb, mint a színház, ezt gyakran hajlamosak vagyunk elfelejteni. Ezzel a darabbal rengeteg mindent el tudtam mondani: a szüleimnek például azt, hogy mennyire szeretem őket. Az embernek egy élete van (persze, lehet, hogy több) ezt mindig elfelejtjük. Menetelünk a jövő felé, nem foglalkozunk a jelennel, a múltunkat megtagadjuk, elnyomjuk. Pedig nagyon súlyos dolgok lappanghatnak a múltban - kiváltképp, ahogy

a gyerekek átélik. Gyakran felmerül például, hogy miért beszélek ennyit a szexualitásról. Ennek a gyökerei is a gyerekkoromban keresendők.

Az elfojtásaimat, az évtizedes emlékeimet akarom magamból kibeszélni.

Maró iróniával reflektálsz a saját alkotói múltadra is az előadásban.

• Az a fajta kortárs tánc, amit mi a maga idejében csináltunk, egyfajta reveláció volt. Az ezt megidéző részt a darabban, nem akarok neked hazudni, de nagyjából tíz perc alatt dobtuk össze. És hidd el, tudnék még csinálni ilyet húszat, vagy harmincat. Ennek annyi az oka, hogy mára kialakult a trend, hogy hogyan kell kinéznie egy kortárs előadásnak...

A tubusból...

• Pontosan onnan. Olyanná lett ez is, mint a klasszikus művészet: létrejöttek a maga közhelyei, sémái, kiürült formái. Ezt karikíroztam ki a múltbéli magamat megmutatva. Ha ugyanazt csinálnám ma, mint tizenhét éves koromban, kuporognék az üvegdobozban, akkor egyszerűen nevetséges és hiteltelen lennék.

Ha a tervekről kérdezlek?

• Akkor azt mondom: feltöltődés, elmélyülés, talán még egy gyerek. Foglalkozás az élettemmel. Ahhoz most nagyon nagy kedvem van.